

zaam zijn, maar ook met elke medicus die in Afrika gewerkt heeft, of nog werkt, en die inlichtingen kan verschaffen, zelfs indien dit slechts een beperkt gebied van dit onderzoek betreft. Aan ieder die tot het geven van inlichtingen bereid is, zal ik gaarne vragenlijsten toezenden.

8 februari 1962

Simon's View,
Sorrento Road,
St. James, Kaap Provincie,
Republiek van Zuid-Afrika

JAMES MARSHALL, M. D.
hoofd afdeling huidziekten,
Universiteit van Stellenbosch

ALCOHOL EN VERKEERSONGEVALLLEN

In de rubriek Berichten Buitenland onder het hoofd verkeersongelukken vond ik op bl. 395 van deze jaargang de mededeling: „De betekenis van alcohol is bekend”.

Nu heb ik altijd gemeend en meen ik nog, dat de betekenis van alcohol op het verkeer ten enenmale onbekend is. Enkele zeer tot het gevoel sprekende ongelukken door mensen in pathologische alcoholroes maken grote indruk, maar zeggen niets over „de betekenis van alcohol” voor het verkeer.

In de weinige bekende statistieken blijkt het aantal ongelukken, waarbij alcoholgebruik van de betrokkene geconstateerd is, heel klein te zijn, enkele procenten. Of dit alcoholgebruik oorzakelijk heeft meegewerkt, is niet onderzocht; of er ongelukken hebben plaatsgevonden waarbij alcoholgebruik niet is geconstateerd, weet men evenmin. Al evenzeer is onbekend of, en zo ja in welke mate, de postalcoholische toestand, de kater, die duidelijk aantoonbare afwijkingen in de evenwichtstoestand teweegbrengt (positienystagmus), zonder begeleiding van alcoholgeur of verhoogd alcoholbloedgehalte, van invloed is op het ontstaan van ongelukken.

Ik ben bang dat het bestaande vooroordeel dat bij overheid, verkeersverenigingen en individuele personen bestaat over de invloed van alcohol (zoals ook over de invloed van rijsnelheid) de gedachten afleidt van een behoorlijk wetenschappelijk onderzoek naar de achtergronden van de verkeersongevallen. Zoals FORMIJNE al herhaaldelijk heeft betoogd, is dit een zaak die ons medici zeker aangaat. Het verkeer is een der grootste „doders” en dan nog wel veelal van kerngezonde mensen. Is het niet onze taak als artsen hier op een goede preventie aan te dringen? Dan zullen wij echter dogmatische dwanggedachten over alcohol (en over andere factoren) moeten vervangen door oordelen gebaseerd op goede onderzoek.

Amsterdam, 26 februari 1962

L. B. W. JONGKEES

FENETHICILLINE, METHICILLINE EN RESISTENTE STAFYLOKOKKEN

De heren A. MANTEN en A. MARSEILLE (1962) maken er bezwaar tegen dat in een advertentie van ons gesteld wordt, dat fenethicilline (Penicilline M-V van de N.V. Technische Apothekers Onderneming en de N.V. Minerva Chemie te Rotterdam) werkzaam is tegen resistente stafylokokken. Genoemde heren vermelden niet of hun bezwaar gegrond is op eigen onderzoekingen of op gegevens uit de literatuur.

Nog afgescheiden van de overweging dat in het algemeen bij antibiotica de werkzaamheid niet eenvoudig een kwestie is van zwart of wit, maar in hoge mate samenhangt met de dosering, willen wij wijzen op de publikaties van o.a. GARROD (1960), KRAUSHAAR (1960) en MORIGI c.s. (1960). Volgens deze zijn resistente stafylokokken aanzienlijk gevoeliger voor fenethicilline dan voor penicilline-V of voor penicilline-G.

Van de momenteel beschikbare penicillinepreparaten voor oraal gebruik is fenethicilline het actiefst tegen resistente stafylokokken. Een oordeel over parenteraal te gebruiken preparaten of over andere antibiotica is hier niet aan de orde. De arts die advertenties leest, weet, dat het niet gebruikelijk is dat

daarin alle behandelingsmethoden vermeld worden die maar mogelijk zijn.

Literatuur: GARROD, L. P. (1960) *Brit. med. J.* I, 527. — KRAUSHAAR, A. (1960) *Arzneimittel-Forsch.* 10, 419. — MANTEN, A. en A. MARSEILLE (1962) *Ned. T. Geneesk.* 106, 230. — MORIGI, E. M. E., W. B. WHEATLEY en H. ALBRIGHT (1959/60) *Antibiot. Ann.* 7, 127.

Rotterdam, februari 1962

N.V. Technische
Apothekers Onderneming,
N.V. Minerva Chemie

HET MENSELIJK LICHAAM

De bespreking door Prof. Dr. A. DE FROE (1962), van het boek van J. H. VAN DEN BERG, *Het menselijk lichaam*, deel II, geeft mij aanleiding tot de volgende notities, die meer als een toelichtend terzijde dan als polemiek zijn bedoeld.

Uit de recensie blijkt duidelijk dat Prof. DE FROE het boek beoordeelt als een (populair-)wetenschappelijk werk. Zijn kritiek richt zich dan ook vooral op het wetenschappelijk onaanvaardbaar en door moderne theorieën achterhaald zijn van belangrijke gedeelten. Zonder nu deze kritiek naar haar inhoud aan te tasten, wil ik er met nadruk op wijzen dat het boek van Prof. VAN DEN BERG, hoewel wetenschappelijke zaken mede behandelend, allerminst beoogt zich op het niveau van de wetenschap, in de gangbare zin, te bewegen. Het dient zich immers aan als iets geheel anders dan een populair-wetenschappelijk werk, namelijk als, blijkens de ondertitel, „Een metabletisch onderzoek”.

Wat de schrijver onder metabletisch verstaat, heeft hij gedemonstreerd in zijn in 1956 verschenen boek *Metabletica*, met de ondertitels: „Leer der veranderingen; beginselen van een historische psychologie”. De psychologie van deze metabletica is een fenomenologische psychologie, en de leer der veranderingen is dan ook een toegepaste fenomenologie. Kort, en daardoor onvolledig omschreven is deze metabletica een fenomenologische cultuurgeschiedenis, waarbij „cultuur” zowel de mens omvat, als zijn uitdrukkingswijzen, als ook de wisselwerking tussen deze beide.

Bezien wij *Het menselijk lichaam* nu in het kader waarin het boek zichzelf stelt, dus als een proeve van toegepaste fenomenologie, dan zijn bij de door Prof. DE FROE geuite kritiek de volgende aanvullingen onmisbaar.

1. Voor zover het betoog als wetenschappelijk onaanvaardbaar wordt gevoeld, doet men goed te beseffen dat de beschrijving van een metabletische relatie niet beoogt in de plaats te treden van een bewijs van wetenschappelijke oorzakelijkheid. VAN DEN BERG duidt zelf verschillende malen op dit verschil, bv. op bl. 122. Men kan echter, met een wetenschappelijke bril de beschrijving van een metabletisch verband lezend, de kortsluiting naar een wetenschappelijke causaliteit moeilijk vermijden. Dit geeft aanleiding tot interpretaties die op zichzelf niet buiten de bedoeling van de schrijver lagen, maar die het bedoelde eenzijdig en dus onjuist weergeven. Om de gedachten te bepalen: voorbeelden van metabletisch verband zijn de relaties tussen anatomie en pestepidemieën (deel I), tussen de bouwstijl der barok en NEWTONS formulering van de zwaartekrachtwet (deel II), bl. 110-114), en tussen de ontdekking van de reflexboog en het impressionisme in de schilderkunst (deel II, bl. 262-266). Men kan nu de uiteenzettingen over bv. de laatstgenoemde relatie op verschillende wijzen interpreteren:

a. „Een bepaalde ontwikkeling in de neurologie veroorzaakte een zodanige verandering in levensinstelling bij de mensen van die tijd, dat de kunstenaars onder hen de dingen op een nieuwe wijze gingen uitbeelden”. Maar ik kan er ook van maken: